

УДК 811.111'42

МЕТАФОРА-ПЕРСОНІФІКАЦІЯ У РОМАНАХ М. ДРЕБЛ

Сборик С. П.

У статті розглядаються особливості ідіостилю Маргарет Дребл. Аналізу піддаються метафори-персоніфікації у романах письменниці.

Ключові слова: ідіостиль, метафора-персоніфікація, концепт, метафорична модель.

В статье рассматриваются особенности идиостиля Маргарет Дрэбл. Анализируются метафоры-персонификации в романах писательницы.

Ключевые слова: идиостиль, метафора-персонификация, концепт, метафорическая модель.

The article deals with the peculiarities of Margaret Drabble's idiosyle. Metaphor-personification in the writer's novels is analyzed.

Key words: idiosyle, metaphor-personification, concept, metaphoric model.

Розвиток антропоцентричної парадигми в сучасному мовознавстві [7, с. 97; див. також 1; 4; 6; 8] зумовив зростання інтересу лінгвопоетичних досліджень до вивчення художньої творчості в аспекті ідіостилю письменника [3, с. 47], який тлумачиться у лінгвістиці як сукупність усіх мовних засобів виразності автора [5, с. 6].

Досліджуючи специфіку ідіостилю М. Дребл, аналізуємо кореляти метафор письменниці. У авторському виборі корелятив окреслюються певні закономірності, зокрема, опора на значущі і добре відомі галузі знань, адже в художньому творі не існує нейтрального відображення дійсності: будь-які тлумачення реальності ґрунтуються на конкретних ідеологіях і є лише версіями реальності [2, с. 39].

Розглядаючи особливості ідіостилю письменниці, виокремлюємо численні метафори-персоніфікації, які надають неживим предметам ознак і властивостей людини [9, с. 33]. Персоніфікація активно використовується авторкою для інтерпретації концептів, що пов'язані з природою, довкіллям, людиною та її життєдіяльністю.

Завдання цієї статті полягає у визначенні метафор-персоніфікації, які використовуються у романах М. Дребл. Маємо намір розглянути такі метафоричні моделі: ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ Є ЖИВА ІСТОТА, ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ Є ЖИВА ІСТОТА, ДОВКІЛЛЯ Є ЖИВА ІСТОТА, ПРОСТІР Є ЖИВА ІСТОТА, ЧАС Є ЖИВА ІСТОТА, АРТЕФАКТИ Є ЖИВА ІСТОТА, ЧАСТИНИ ТІЛА Є ЖИВА ІСТОТА, СВДО-МІСТЬ Є ЖИВА ІСТОТА.

Вбачаючи схожість рослинного світу з людиною, авторка приписує ФЛОРИ якості й ознаки живої істоти: *They (flowers) look surprisingly attractive, and they begin to recover at once from their dusty drooping thirstiness. She can almost see them drink in the welcome*

London tap water (PM, 336); the moaning leafless trees (RW, 269).

КВІТИ, КУЩІ, ДЕРЕВА мають зовнішню схожість з людиною, а саме – увага акцентується на частинах тіла та фізичних характеристиках.

Наприклад: *From an overturned stone pot struggling clematics straggled dry and wild like an old woman's hair (RG, 280); Nearby, the bushes were laden with berries. The dark red of the haws scattered the deep green in a fine haze like drops of blood (MG, 100).*

ПРЕДСТАВНИКИ ФАУНИ (звірі, птахи, комахи) концептуалізуються письменницею як люди: *Rabbits[...] frozen rabbits[...] they remind her of dead, skinned, red, sad babies (NC, 80), She had a budgie that died [...] to her that bird was like a child (SB, 197); та мають властивості homo sapiens: [...] he (tortoise) had died of loneliness and grief (GI, 195).*

ВОДА, ВОДОЙМИ І ПРИРОДНІ ЯВИЩА асоціюються авторкою з людиною та її фізичними діями в такий спосіб: *The water sighs, and Nathan sighs, and seagull cries (WE, 230); The rain fell in torrents, noisily, beating against the roof [...] It drummed, it danced (RW, 269).*

Серед частин тіла людини, які залучаються до порівняння, виокремлюються шкіра, волосся та серце. Наприклад: *In the red heart of the fire, palaces and castles blossomed [...] (PM, 18); The oily skin of the river (GI, 294).*

ПОРИ РОКУ, НЕБЕСНІ СВІТИЛА, ДОБА та її ЧАСТИНИ осмислюються авторкою в термінах людини: *[...] may be an Indian summer was in store for each, a contented old age (MG, 96); та її властивостей: The sun bleeds. The earth bleeds (RW, 396), the moon lying drunkenly on her back in the November sky (WE, 229).*

ЯВИЩА ПРИРОДИ (тиша, звук, шум) отримують визначення за допомогою метафори-персоніфікації, маючи фізичні властивості, притаманні

живій істоті: *A polite silence fell* (NE, 157); *A silence follows her speech* (GI, 271).

ЛЮДИНА також інтерпретується в термінах себе самої (малюк, дитина, людина, дівчина, наречена) і властивостях, що притаманні їй (біль, серце, шрам і т.п.). Наприклад: [...] *Evelyn, who was sitting up, her arms around her knees, looking like a child in her striped nightdress, a child, except for her greying hair* (MG, 218); *He's a real pain in the neck, that man* (SB, 156), *Chantal is a laugh* (WE, 223).

Розуміючи ЧАСТИНИ ТІЛА як людину, письменниця надає їм фізичних характеристик живої істоти: *Her large eyes swim with pain, with anger, with subjection* (NC, 37).

Крім того, ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ людини інтерпретуються в термінах її діяльності: [...] *her voice died away* (WE, 40); [...] *the blood was singing in her ears* (RW, 382).

ДУША і СЕРЦЕ осмислюються авторкою в термінах мотивацій, характеристик і дій людини: *Her heart sang with pride as she entered the shop* [...] (MG, 242).

Авторка інтерпретує СЕРЦЕ також у термінах властивостей людини, а саме як відчуття душевного болю: *Her heart had bled for him* (MG, 116).

А ДУХ, у розумінні письменниці, – це і є людина: *Where is the owner, where is the spirit of the house?* (GI, 327).

Письменниця інтерпретує СВІДОМІСТЬ (РОЗУМ, ІНТЕЛЕКТ, ДУМКУ) як людину і надає їй властивостей живої істоти: *I was trying to feed the munching jaws of my mind by reading an Italian novel* [...] (GY, 73); *He was dazed by her ugly, meaningless logic* (NE, 246).

УЯВА, ФАНТАЗІЯ, МРІЯ осмислюються письменницею через концепт ЛЮДИНА: *My imagination was at work* (GY, 168).

Авторка розуміє ПОЗИТИВНІ (1) і НЕГАТИВНІ (2) ЕМОЦІЇ, ЛЮБОВ (3) через властивості людини:

1. *They brighten, like good students praised in class* (WE, 221);

2. *She bleeds inwardly for her mother, to whom she has been too close, too close, for her poor mother who has turned cold and stiff* (PM, 154);

3. *Lying in your arms* [...] *I'm in the process of healing the wounds in my own body and in the body policy* (RW, 168).

Порівняння СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН з людиною і її властивостями надають шлюбу, сім'ї, материнству фізичних ознак особистості: *The cold dull breath of home cannot touch her here* (NC, 116), [...] *it must be like old age, pregnancy. A premonition of old age. Slowness and helplessness* (W, 21).

Порівнюючи ФІЗИЧНІ ДІЇ з людиною, письменниця осмислює їх у термінах:

1) інших дій: *Ellen had always been at war with dirt. She lost, but she fought one* (PM, 12), *He fights to lie awake* (WE, 208);

2) властивостей людини, її стану: *No, there is no point in arguing with a man, it's a waste of breath* (MG, 183).

СЛОВО / РОЗПОВІДЬ асоціюється у письменниці в першу чергу з людиною, її фізичною діяльністю: *The words walked into her mind and stood about there. They shocked him. They were shocking* (NE, 168).

Властивість людини, з якою ототожнюється СМЕРТЬ, постає як зцілення після довгої хвороби: [...] *his death as a healing of some kind, the end of a long illness* (RG, 348). А сама СМЕРТЬ інтерпретується як мовчазний вчений: *The third Reader of Lucan was that silent scholar, Death* (NC, 279).

АРТЕФАКТИ, які сприймаються авторкою насамперед як людина і її властивості, є:

1. ПРЕДМЕТИ ПОВСЯКДЕННОГО ВЖИТКУ: *The cash register sings the true tune* (WE, 206); *The heel felt wobbly, precarious, unsafe, like a loose tooth* (MG, 100);

2. СПОРУДА: *It was an old cottage, it felt old and safe like a secure infancy* (RG, 186);

3. ТРАНСПОРТ: [...] *cars confidently unlid their metallic eyes* (GI, 294); [...] *white eye of the sleepless lighthouse blinks* (WE, 72);

4. КРАЇНА: *He has posted Cambodia to them* [...] *Like a cancer, like the Big C itself, it spreads* (GI, 65).

Осмислення ЧАСУ в термінах характеристик людини надає йому фізичних властивостей живих істот. Час може говорити, лікувати, стояти, ходити: *Only time will tell* (WE, 231); [...] *time has healed her* (GI, 336).

СВІТ, який асоціюється письменницею з людиною, отримує її фізичні властивості: [...] *the world which mocked them and reluctantly respected them, the world which had been in so many ways such a disappointment to them* (GI, 184).

Властивості людини, що приписуються світу, надають йому якісних характеристик: *A mad world we live in* (NC, 96); [...] *a nightmare world* (RW, 62); *Restlessness was sweeping round the globe like influenza* (PM, 50).

Зазначені вище приклади метафор свідчать про те, що Маргарет Дребл інтерпретує об'єкти і феномени природи, навколишній світ, простір, час, артефакти, людину й її життєдіяльність у термінах характеристик і властивостей людини, здатності виконувати різноманітні дії. Авторка переважно використовує такі моделі метафори-персоніфікації, як ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ Є ЖИВА ІСТОТА, ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ Є ЖИВА ІСТОТА, АРТЕФАКТИ Є ЖИВА ІСТОТА, ЧАСТИНИ ТІЛА Є ЖИВА ІСТОТА та СВІДОМІСТЬ Є ЖИВА ІСТОТА.

Враховуючи те, що кореляти тропів є продуктивними у дослідженні ідіостилу письменниці, вважаємо за доцільне у подальшій роботі ґрунтовно проаналізувати інші концепти царини джерела метафор і образних порівнянь авторки.

Література

1. Белехова Л. І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект : дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.02.04 / Белехова Л. І. – Київ, 2002. – 272 с.

2. Вороб'єва О. П. Семантическое пространство художественного текста: интерпретация мира или мир интерпретаций? / О. П. Вороб'єва // Категоризация мира: пространство и время : материалы науч. конф. – М. : Диалог-МГУ, 1997. – С. 39–40.

- 3 Зозуля М. О. Метафора-персоніфікація в романах У.Голдінга: лінгвокогнітивний аспект : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Зозуля М. О. – Донецьк, 2011. – 242 с.
- 4 Колесник Д. М. Концептуальное пространство авторской метафоры в творчестве А.Мэрдок : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Колесник Д. М. – Черкаськ, 1996. – 216 с.
- 5 Лисенко Н. В. Метафора і символ у поетичному ідіостилі Тодося Осьмачки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / Лисенко Н. В. – Харків, 2003. – 20 с.
- 6 Морякіна І. А. Когнітивні характеристики англійської мовної особистості (на матеріалі романів Дж.Голсуорсі Форсайтівського циклу) / І. А. Морякіна // Вісник Київського лінгвістичного ун-ту. Серія "Філологія". – 2001. – Т. 4, № 2. – С. 112–120.
- 7 Радзівєвська Т. В. Про один із ракурсів антропоцентричної парадигми сучасного мовознавства / Т. В. Радзівєвська // Слов'янський вісник : зб. наук. праць. Серія "Філологічні науки". – Рівне : РІКСУ, 2003. Вип. 4. – 2003. – С. 97–101.
- 8 Селиванова Е. А. Когнитивная ономазиология / Е. А. Селиванов. – К. : Фитосоциоцентр, 2000. – 248 с.
- 9 Lakoff G. *Metaphors we live by* / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago ; L. : Chicago University Press, 1985. – 242 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

- GI: Drabble M. *Gates of Ivory* / M. Drabble. – Harmondsworth : Penguin Books, 1992.
- GY: Drabble M. *The Garrick Tear* / M. Drabble. – Harmondsworth : Penguin Books, 1978.
- MG: Drabble M. *The Middle Ground* / M. Drabble. – L. : Weidenfeld and Nicolson, 1980.
- NC: Drabble M. *A Natural Curiosity* / M. Drabble. – New York : Penguin Books, 1990.
- NE: Drabble M. *The Needle's Eye* / M. Drabble. – Harmondsworth : Penguin Books, 1977.
- PM: Drabble M. *The Peppered Moth* / M. Drabble. – Harmondsworth : Penguin Books, 2001.
- RG: Drabble M. *The Realms of Gold* / M. Drabble. – Harmondsworth : Penguin Books, 1978.
- RW: Drabble M. *The Radiant Way* / M. Drabble. – L. : Weidenfeld and Nicolson, 1987.
- SB: Drabble M. *A Summer Bird-Cage* / M. Drabble. – Harmondsworth : Penguin Books, 1977.
- WE: Drabble M. *The Witch of Exmoor* / M. Drabble. – Harmondsworth : Penguin Books, 1997.